

Авангардният норвежки модел на приложение на възстановителното правосъдие

Проф.д-р Добринка Чанкова

експерт-проучване по проект "Новите европейски стандарти за прилагане на алтернативи на лишаването от свобода"

Норвежки финансов механизъм

Изходни положения

- Въпросът "лишаване от свобода или алтернативни наказания" се обсъжда интензивно през последните десетилетия както в теорията, така и в рамките на международни и регионални организации, а и в отделните страни.
- В практически план вече ясно се очертава тенденция на увеличаване приложението на санкциите без лишаване от свобода.
- Наказанията, изтърпявани в обществото, се приемат като съвременни способности за рехабилитация на извършителите.

Исходни положения

- Счита се, че с тях се решава до голяма степен проблемът с пренаселеността на затворите, пред които постоянно са изправени много от местата за лишаване от свобода.
- Целите на пенитенциарната дейност се постигат по по-хуманен и по-икономичен начин.
- В този контекст изглежда очевидна необходимостта да се търсят ефективни алтернативни наказания, несвързани с лишаване от свобода.

Ролята на Съвета на Европа

- *Препоръка № R (92) 16 относно Европейските правила за обществените санкции и мерки*
- *Препоръка № R (99) 22 относно пренаселването в затворите*
- *Препоръка Rec (2000) 22 относно подобряване прилагането на Европейските правила за обществените санкции и мерки*
- *Препоръка Rec (2003) 22 относно условното освобождаване*
- *Препоръка CM / Rec (2010) 1 на Комитета на министрите на Съвета на Европа към страните членки относно правилата за пробация*

Ролята на други организации

- *Европейския съюз* - Рамково решение 2008/947/ ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 г. за прилагане на принципа на взаимното признаване към съдебните решения и решения за пробация с оглед на надзора върху пробационните мерки и алтернативните санкции
- *ООН*- Минималните стандартни правила на ООН от 1990 г. относно мерките, неизискващи задържане под стража (Токийски правила)

Препоръка относно правилата за пробация

- Модерен и всеобхватен инструмент, който ефикасно и на нивото на съвременната наука и достиженията на практиката направлява основаването и функционирането на пробационните агенции
- Пробационната дейност вече по неизбежност следва да включва изготвяне на предсъдебни и други доклади, мерки за наблюдение, електронен мониторинг, възстановителни практики и т.н.

Препоръка относно правилата за пробация

- Препоръката задава висок стандарт, който европейските държави следва да постигнат.
- Някои от тях обаче, като Норвегия, работят изпреварващо и вече са реализирали голяма част от поставените цели.
- Ето защо в рамките на посочения проект именно Норвегия бе избрана като страна, от която може да се почерпи ценен опит.

Посещението в Норвегия

- Проведени бяха срещи с :
 - представители на Министерството на правосъдието и обществената сигурност на Норвегия
 - екип на Националната служба по медиация
 - представители на Националната корекционна служба

Предварително бе извършено документално и библиографско проучване.

Допълнително бяха проучени интернет сайтове и литература.

Еволюция на приложението на алтернативите на лишаването от свобода и възстановителното правосъдие в Норвегия

- Норвегия без уговорки може да се определи като една от страните не само в европейски, но и в световен контекст, с авангардна наказателна политика, често пъти задаваща стандартите за останалите държави.
- За нея е характерно традиционно ниско ниво на престъпност, сравнително либерално наказателно законодателство, предлагащо широк кръг мерки на реакция, и малък брой затворници - приблизително 70 на 100 000 души население.

Еволюция...

- Традиционно за Норвегия е хуманното третиране на извършителите на престъпления, минимизиране на наказателната репресия, използване на множество мерки, невключващи лишаване от свобода и полагане приоритетно на грижи за ресоциализация и реинтеграция на правонарушителите в общността, с нейното активно участие.
- Успоредно с това, в Норвегия винаги се е проявявало особено отношение и засилена грижа към жертвите на престъпността.

Еволюция...

- Нилс Кристи и теорията за “конфликтите като собственост”
- Хауърд Зер и първият модел и теория за възстановителното правосъдие
- Ролята на “аболиционистите”
- Ролята на движенията в подкрепа на жертвите и др.

Еволюция....

- Генезисът на идеята за възстановителното правосъдие в Норвегия се корени в опитите да се намери адекватна реакция на престъпността на непълнолетните.
- През 1991г. е приет *Закон за общинските бордове по медиация*.
- Институцията Борд по медиация по принципно нов начин решава проблемите, произтичащи от извършени престъпления и деликти.
- **Закон за дейността на службите за посредничество и помирение, в сила от 1 юли 2014г.**
- Той запазва достиженията на предишната уредба, но същевременно съществено я надгражда във “възстановителна посока” .

Възстановителното правосъдие /ВП/ в Норвегия

- **Възстановителното правосъдие - истинска алтернатива на наказателното правосъдие**
- **Възстановителното правосъдие - допълнение, разширение, разклонение на традиционната правосъдна система**

ВП - истинска алтернатива на наказателното правосъдие

- Медиацията между жертвата и извършителя на престъплението - една от възможностите за отказ от наказателно преследване
- Когато, при определени от закона предпоставки и съответна преценка на полицията или прокуратурата, се счете, че не е целесъобразно провеждането на наказателно преследване и случаят бъде препратен към медиация, тя е проведена успешно и споразумението е изпълнено, се стига до прекратяване на наказателното производство и от извършителя не се търси наказателна отговорност, респ. липсва съдимост.
- Ако медиацията е била преустановена без постигането на споразумение или поради някаква причина то е сериозно нарушено, възможната последица е продължаване на наказателното преследване.

ВП - допълнение, разширение, разклонение на традиционната правосъдна система

- Участието в медиация в определени случаи е условие за отлагане изпълнението на наказанието лишаване от свобода
- Участието във възстановителни процеси нерядко е допълнение към наказателната процедура и присъдата
- Възстановителни практики са част от съдържанието на т. нар. "community sentence" (присъда, изпълнявана в общността) като основно наказание без лишаване от свобода, включващо разнообразни мерки
- При непълнолетните участието във възстановителен процес е алтернатива на лишаването от свобода
- Съгласно най-новите тенденции, възстановителни практики се прилагат и в затворите и особено преди освобождаването на лишените от свобода, с оглед улесняване на реинтеграцията им

Организация на медиацията в Норвегия

- *Национална служба по медиация*
- Структурирана към Министерството на правосъдието и обществената сигурност
- Отговаря за професионалните стандарти и обучение на медиаторите
- Единствено службите в тази система имат право да извършват медиация по наказателни дела и да прилагат другите инструменти на ВП в наказателно-правен контекст
- 22 регионални офиса

Наказателно-процесуални дейности на службите по медиация

- *Медиация между жертвата и извършителя на престъплението*
- *Надзор над непълнолетни лица*
- *Изпълнение на т.нар. "наказание на непълнолетно лице"*
- Последните две са всъщност новите наказателни реакции с възстановителен характер на престъпността на непълнолетни лица /от 15 до 18г./

Срещи, които се провеждат в службите

- медиационни срещи
- разширени срещи /в основата им стои методът на конферирването и участва по-широк кръг заинтересувани лица или институции/
- разширени срещи с непълнолетното лице
- срещи по конкретен повод
- срещи за надзор или
- друг вид срещи в рамките на правомощията на службата

Специфика на организацията на службите

- Включват *както професионалисти, така и доброволци*
- Във всяка служба за посредничество и помирение следва да има по един професионален ръководител на службата и
- Един или повече координатори по проблемите на непълнолетните лица, които отговарят за провеждането на надзора и изпълнението на "наказания на непълнолетни лица"
- Във всяка служба се назначават по един или повече медиатори за всяка отделна община, попадаща в района на действие на службата

Специфика на организацията на службите

- Дейността на медиатора се извършва на доброволни начала.
- Съставът на медиаторите следва да бъде разнообразен, за да може най - добре да кореспондира с групите в обществото.
- Понастоящем в Норвегия работят около 650 медиатори.
- Те успешно покриват всичките 435 общини.

Специфика на организацията на службите

- Няма специални изисквания към образованието на медиаторите, тъй като концепцията е, че техният статус е непрофесионален, т.е. това не е професия, а дейност, изпълнявана временно, заедно с основните професионални задължения на конкретните лица.
- Те получават възнаграждение на час, но то не е съществено, за да бъде не то основният мотив за участие, а интересът към тази дейност.
- Медиаторите получават специализирано обучение в подготвителен курс от 30 часа, а допълнително ежегодно се организират форуми за квалификация.

Назначаване на медиаторите

- Медиаторите се назначават от комисия, съставена от представител на общинското или общинските ръководства, представител на полицията и ръководителя на службата за посредничество и помирение.
- Назначението е за срок от четири години
- Строги личностни изисквания
- Стриктни условия за отпадане

Препращане към медиация

- Осъществява се от:
 - Прокурора
 - Съда
 - Пробационните служби
 - Полицията

Процедура

- Разглеждането на даден случай изисква даването на съгласие от страните в конфликта.
- Съгласието следва да бъде действително и информирано.
- Страните трябва да имат единно мнение относно основните обстоятелства, предмет на конфликта.
- В случай, че има повече засегнати страни или оцетени лица, се изисква общото им съгласие.
- Когато някоя от страните в конфликта е под 18 годишна възраст, следва да се вземе съгласието на родителя или настойника/попечителя на въпросната страна.

Процедура

- В основата на медиацията е **личното участие** и затова страните в конфликта следва да се срещат лично и не могат да бъдат представлявани, освен ако в закона не се посочва друго.
- При изпълнение на "наказание на непълнолетно лице" и "надзор" не се изисква присъствието на пострадалите лица и техните родители или настойници/попечители на разширените срещи с непълнолетното лице.
- Адвокатите или правните съветници на страните в конфликта не се допускат да участват като подкрепящи лица.
- Разбира се, при изпълнение на мярката "наказание на непълнолетно лице", защитникът и адвокатът се допускат да участват като подкрепящи лица по време на разширената среща с непълнолетното лице.

Процедура

- Специфично за норвежката уредба е правото на страните в конфликта да се *оттеглят от постигнато споразумение*, като уведомят за това съответната служба в рамките на две седмици от полученото одобрение от медиатора.

Това не важи обаче за споразумения, чиито клаузи са били изпълнени.

Страните в конфликта следва да бъдат информирани писмено за възможностите си за оттегляне от постигнато споразумение и за последиците от това.

Специални положения, свързани с разглеждането на казуси от наказателно-правен характер

- Службите за посредничество и помирение *са задължени да разглеждат казуси*, които след решение на прокуратурата или съда са им предоставени за прилагане на:
 - медиация
 - "надзор над непълнолетни лица" или
 - изпълнение на мярката "наказание на непълнолетно лице".
- Работата по казуса следва да започне във възможно най-кратък срок след постъпването му.

Специални положения, свързани с разглеждането на казуси от наказателно-правен характер

- При казуси, при които медиацията в службата за посредничество и помирение е поставена като условие за неповдигане на обвинение по смисъла на чл.67, ал.4 от Наказателно-процесуалния закон и срещата не бива проведена или споразумение не се постигне, службата следва незабавно да препрати казуса на прокуратурата.
- В случай, че дадено лице наруши вече постигнато споразумение, също трябва да бъде уведомена прокуратурата.Тя има право да поднови наказателното преследване.

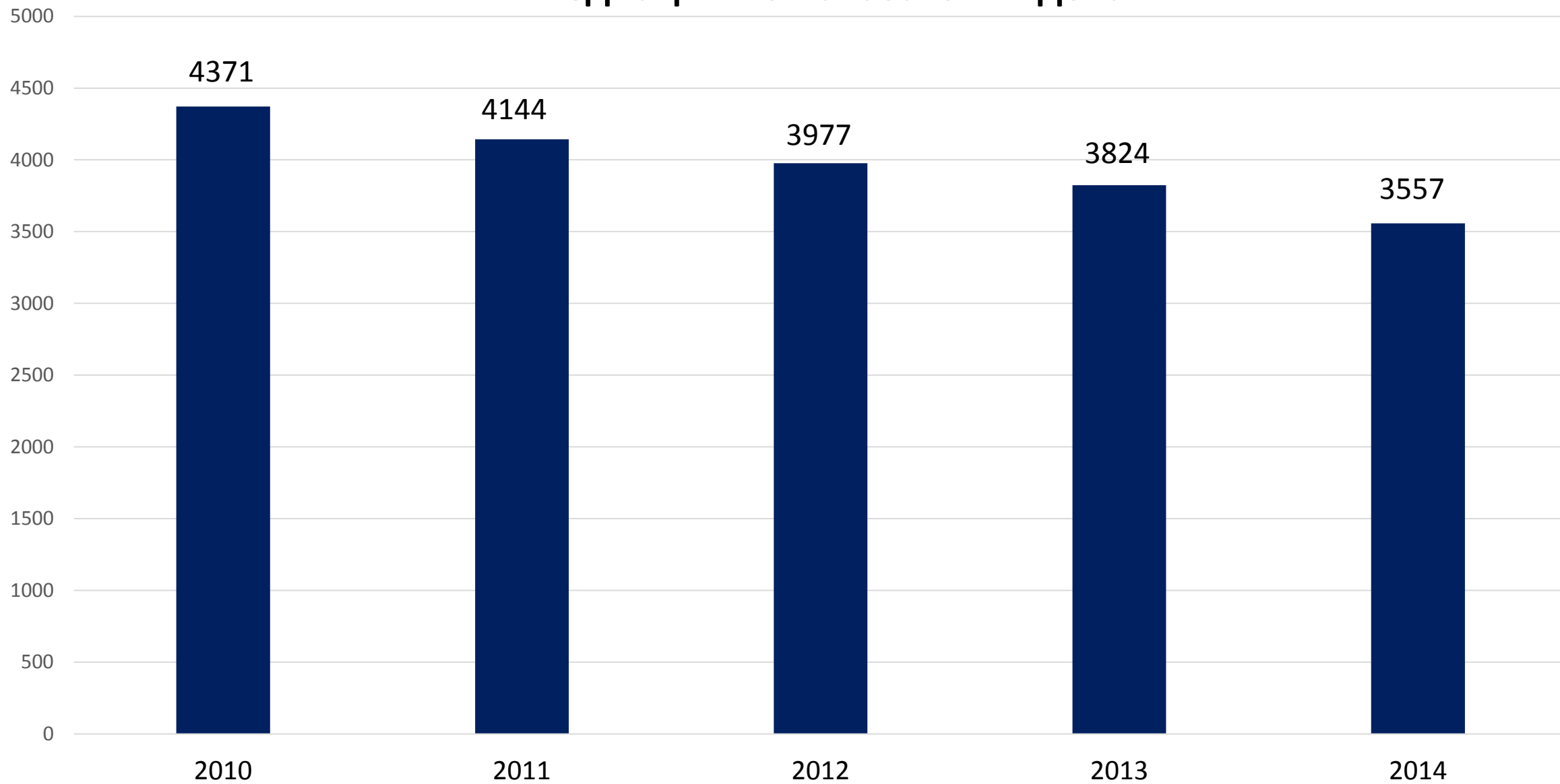
Специални положения, свързани с разглеждането на казуси от наказателно-правен характер

- При казуси, които са били препратени на службата за посредничество и помирение за извършване на медиация, когато е повдигнато обвинение и вината е доказана, по смисъла на чл. 71 а, алинея първа от Наказателно-процесуалния закон, но все пак се счита, че наказанието не е целесъобразно, и срещата не бива проведена или не бъде постигнато споразумение, службата за посредничество и помирение следва незабавно да препрати казуса на прокуратурата.
- В случай, че дадено лице наруши постигнато споразумение, трябва да бъде уведомена прокуратурата.
- Аналогично, тя има право наново да възбуди наказателно преследване.

Специални положения, свързани с разглеждането на казуси от наказателно-правен характер

- При казуси, при които медиацията в службата за посредничество и помирение е поставена като условие за условна присъда по смисъла на чл. 53 ал. 3, буква "з" от Наказателния кодекс и срещата не бива проведена, по вина на подсъдимото лице или не бъде постигнато споразумение, службата за посредничество и помирение следва незабавно да препрати казуса на прокуратурата.
- В случай, че дадено подсъдимото лице наруши постигнато споразумение, трябва да бъде уведомена прокуратурата.
- Прокуратурата взема решение дали ще бъде сезиран съда за определяне на нови условия или ще бъде приложено изпълнение на присъдата.

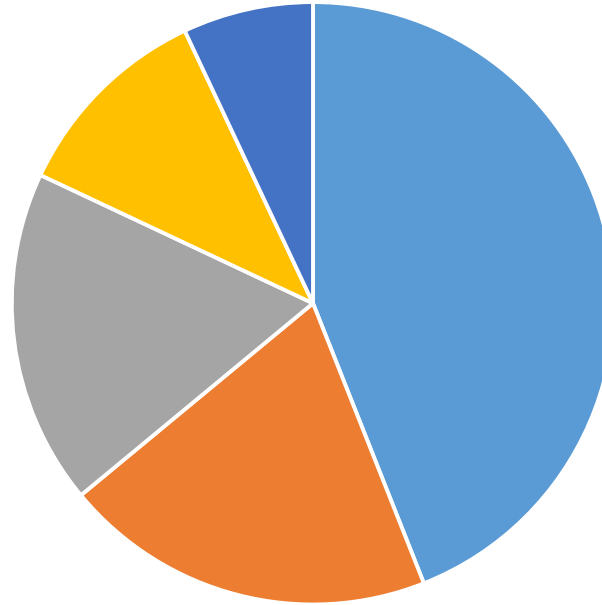
Медиации по наказателни дела

Анализ

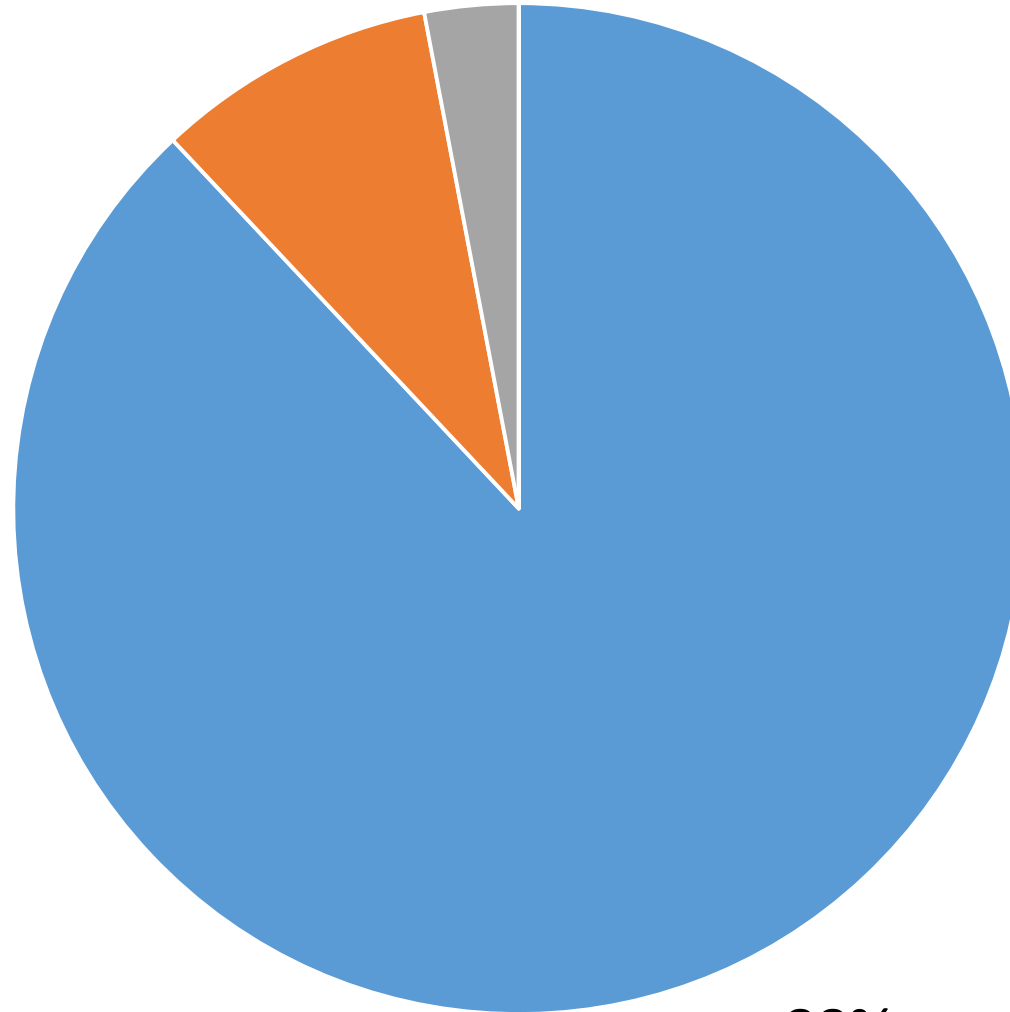
- Забелязва се лека тенденция на спад в последните години, което обаче кореспондира с общия спад на престъпността в страната.
- Най-често към медиация се отнасят случаи на насилствени актове спрямо личността, кражби, вандализъм и други имуществени престъпления, когато провеждането на наказателно производство и налагането на наказание не се преценява като целесъобразно. Обобщената картина изглежда така:

Видове престъпления, препращани към медиация

- насилствени престъпления срещу личността 44%
- вандализъм 20%
- кражби 18%
- заплахи 11%
- други 7%

Резултати от медиацията

■ постигнато споразумение 88%

■ несъстояли се медиации 9%

■ приключване без споразумение 3%

Анализ

- Видно от диаграмата, средностатистическите резултати от дейността на медиационните служби са повече от убедителни.
- В доминиращия брой случаи - 88 % - страните се възползват от медиацията пълноценно и постигат споразумение, което спазват, тъй като са взаимно заинтересувани.
- Поради това и проучванията за удовлетворението на страните показват изключително добри резултати и над 89 % от участниците са склонни да препоръчат медиацията и на други лица.
- В 9% процента от случаите по различни причини медиационните срещи не се провеждат, и само 3 % от медиациите приключват без споразумение.

Новата мярка "наказание на непълнолетно лице"

- С нея инструментариумът на възстановителното правосъдие по отношение на непълнолетни се разширява
- Основната цел е непълнолетните да не бъдат изпращани в затвор, и затова дори и когато определянето на това наказание е на практика неизбежно, се правят още усилия за отклоняването им от ефективното му изпълнение
- Уредена е в чл. 28в от Наказателния кодекс

“Наказание на непълнолетно лице”

- Предпоставки
- а) нарушителят на закона е бил на възраст под 18 години към момента на извършването на деянието
- б) деянието е тежко или повторно
- в) нарушителят на закона е дал своето съгласие
- г) има местожителство в Норвегия и
- д) целесъобразността на наказанието не е в тежко противоречие с оставането на свобода.

“Наказание на непълнолетно лице”

- Съдът определя срока на изпълнение на мярката, който варира между 6 месеца и 2 години, в изключителни случаи - до 3 г.
- През този срок се осъществява надзор върху лицето от специалисти, с цел недопускане по-нататъшно развитие на престъпната му кариера и оказване на положително въздействие върху него.
- Същевременно, съдът определя и алтернативно наказание лишаване от свобода, което би било приложено в случай на неизпълнение на условията по мярката "наказание на непълнолетно лице".

“Надзор над непълнолетно лице”

- Една от предпоставките за отлагане изпълнението на присъда, съгл. чл. 53 от Наказателния кодекс, в случай, че казусът го позволява и е налице съгласие от страна на пострадалите лица и от страна на осъденото лице и родителя/попечителя му.
- При провеждане на надзор над непълнолетни лица срокът е до една година.
- В определени случаи тази мярка може да бъде предприета по инициатива на прокурора.
- Широки възможности за дискреционна преценка при предприемането на тази мярка.

Разширена среща с непълнолетното лице

- Централен елемент и при двете мерки.
- Разширената среща се ръководи от координатора по проблемите на непълнолетните лица, който осигурява присъствието или представителството на засегнатите лица.
- Това могат да бъдат представители на Администрацията на затворите и пробационните служби, на училището, детските социални служби, здравните и социалните грижи или други, имащи отношение към осъденото лице, към пострадалите или към случая въобще.
- Целта е да се ангажират по-широк кръг хора и институции, които съвместно да поемат по-нататък грижата за непълнолетния.

Разширена среща с непълнолетното лице

- На разширената среща с непълнолетното лице следва да се изготви план-програма.
- План-програмата трябва да бъде одобрена от координатора, лицето, както и от родителя или попечителя му.
- План-програмата може да предвижда осъденото лице да извършва следните дейности:

Дейности в план-програмата

- а) да компенсира по непаричен начин лицата, претърпели вреда или нарушение на права
- б) да участва в програми, свързани с превенция на престъпленията или други подобни мероприятия
- в) да изпълнява общественополезни задачи
- г) да съблюдава разпоредбите, отнасящи се до неговото местонахождение, заетост или обучение

Дейности в план-програмата

- д) да се явява в полицията или администрацията на затворите и пробационните служби
- е) да се въздържа от употребата на алкохол и други възбуждащи или упойващи вещества, като представя необходимите за целта проби за наличие на вещества от този вид съгл. чл. 12, алинея трета от Закона за здравето и здравните услуги
- ж) да спазва разпоредбите за вечерен час
- з) да избягва контакти с определени лица

Последващи действия

- В случай, че лицето умишлено или по непредпазливост нарушава план-програмата, координаторът има право да изиска от него да се яви на среща-разговор с цел да противодейства на извършването на нови нарушения.
- Ако лицето отново наруши правилата или условията, координаторът може, със съгласието на полицията и Администрацията на затворите и пробационните служби, да свика нова разширена среща с непълнолетното лице или да препрати казуса до областния отдел на Администрацията на затворите и пробационните служби, с мнение да бъде сезиран съда, с искане алтернативното наказание лишаване от свобода да бъде изпълнено изцяло или частично, съгл. чл. 28в от Наказателния кодекс.

Последващи действия

- При извършване на ново наказуемо деяние в периода на изпълнение на "наказанието на непълнолетно лице" прокуратурата има право да поиска наказанието лишаване от свобода да бъде изпълнено изцяло или частично.
- Аналогично и в случаите на "надзор над непълнолетни". Тогава прокуратурата преценява дали да възобнови наказателното преследване или да бъде сезиран съда за поставяне на нови условия или за изпълнение на наказанието.

Междинна мярка

- Съществува и междинна ненаказателна мярка - "мониторинг" от мултидисциплинарен тим - която се прилага по отношение на непълнолетни, извършили леки престъпления, за които не е абсолютно необходимо наказателното преследване, и се изразява в контрол и грижи за лицето.
- Краткият срок на приложение на тези нови мерки - една година - обуславя сравнително скромните статистически данни. Наказания на непълнолетни лица са наложени в 239 случая, а надзор - в 203.

Други алтернативи на лишаването от свобода

- Институтът на *пробацията* има дълга история в Норвегия и първите данни датират от 1819 г.
- В понятието пробация се влага различно съдържание от приетото у нас.
- Тя не е отделно наказание, а система от мерки за грижи и контрол по отношение на обвиняеми или осъдени лица на различни наказания, несвързани с лишаване от свобода, през установен период.

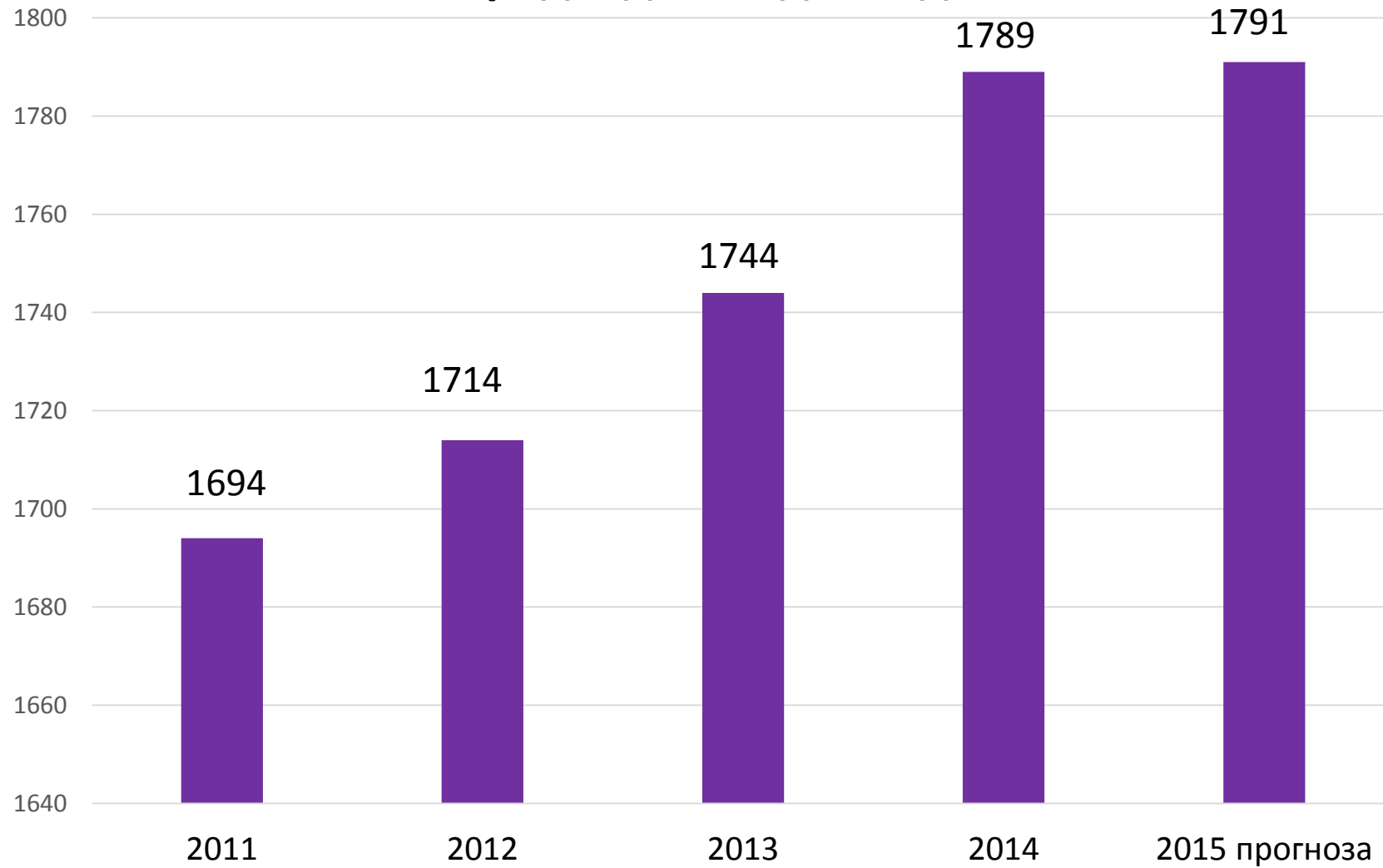
Организация на пробацията в Норвегия

- Пробацията понастоящем е част от Норвежката корекционна служба, чиято правна уредба се съдържа в Закона за изпълнение на наказанията от 2001 г. и в подзаконовите актове по приложението му.
- Водещ принцип е "нормалността".
- Съгласно този принцип, на осъдените лица не бива да се засягат повече права от постановеното в присъдата, те не следва да изпълняват наказанието си при по-строги обстоятелства от необходимото за осигуряване на сигурността на обществото и изолацията следва да се минимизира.
- Реинтеграцията е фундаментално начало.

Организация на пробацията в Норвегия

- Понастоящем в страната има 17 пробационни офиса в 40 населени места с около 350 служителя.
- Пробационните служители отговарят за изпълнението на разнообразните мерки, включени в наказанието "community sentence", програмите за интоксигираните шофьори и наркозависимите, имат отношение към условното предсрочно освобождаване, домашния арест със или без електронно наблюдение, някои възстановителни практики и изготвят предсъдебните доклади, които се прилагат отдавна и имат голямо значение и тежест при определяне на наказанието.

Предсъдебни доклади

Предсъдебни доклади

- Предсъдебните доклади се изготвят по искане на прокурора или съда.
- Самият обвиняем или неговият защитник могат да направят искане в подобен смисъл пред прокурора.
- Докладите следва да съдържат информация за обвиняемия/подсъдимия, неговите лични актуални обстоятелства /здравен статус, финансово състояние, социални връзки и др./ и перспективи във връзка с извършването на престъпления, която информация може да бъде взета предвид при определяне на наказанието и условията за неговото изпълнение.
- За целта е възможно и провеждане на специална анкета /чл. 161 от Наказателнопроцесуалния закон/ от специално обучени лица.

Предсъдебни доклади

- Има различни *разновидности* на предсъдебните доклади:
- **обща /класическа/ форма, която най-често се използва във връзка с налагането на "community sentence"**
- **предсъдебен доклад, адресиран към приложение на програмата за интоксигирани шофьори и включващ преди всичко преценка дали въпросното лице е подходящо за участие в нея**
- **предсъдебен доклад, адресиран към приложение на програмата за наркозависимите, а така също и**
- **предсъдебен доклад, когато превантивното задържане може да бъде релевантен инструмент.**

Предсъдебни доклади

- Пробационната служба трябва да информира лицето за целта на доклада и правата му във връзка с това.
- Докладът следва да се изготви без да се причиняват излишни неудобства на обвиняемия.
- Той се фондира на разговори с лицето и на информация, събрана от други лица и институции.
- Обвиняемият/подсъдимият има право да се запознае със съдържанието на доклада и следва да декларира писмено, че го е проучил.

“Community sentence” или присъда, изпълнявана в общността

- Уредба - чл. 28а от Наказателния кодекс на Норвегия
- Това наказание може да се наложи вместо лишаване от свобода, когато:
 - процесното деяние е наказуемо със затвор до 1 година;
 - индивидуалната и генералната превенция могат да се постигнат и по този начин;
 - извършителят е съгласен и
 - е норвежки гражданин

“Community sentence”

- Когато определя това наказание, съдът определя и :
- **броя часове общественно-полезен труд**, които подсъдимият следва да положи - те са от 30 до 420 часа. Касае се за неплатен труд в полза на обществото, който включва наблюдение от страна на пробационните агенции. Той обаче не бива да бъде от заклеимяващо естество, като пробационните служби идентифицират и определят работни задачи, които биха благоприятствали уменията и социалното включване на нарушителите.
- **алтернативна санкция лишаване от свобода**, която би била наложена, ако липсваше възможност за "community sentence", и която може да бъде задействана при определени обстоятелства
- **продължителността на периода**, в който тази санкция да бъде изпълнена, кореспондиращ на алтернативната санкция - обикновено до 120 дни

“Community sentence“- основно съдържание

- Осъденият следва:
- да съблюдава условията, определени от корекционната служба, по отношение на неговото местоживееене, работа, обучение или лечение
- да не поддържа контакти с определени лица
- да заплати определена глоба
- да изтърпи до 30 дни незабавна санкция лишаване от свобода, ако специфични обстоятелства налагат това
- По-детайлна уредба се съдържа в Глава пета на Закона за изпълнение на наказанията. В § 53 изрично се закрепва дискреционната власт на Корекционната служба да конкретизира съдържанието на присъдата във всеки отделен случай.

“Community sentence“- основно съдържание

COMMUNITY SERVICE

Последици

- Ако осъденото лице умишлено или по непредпазливост наруши поставените му ограничения и условия, той бива извикван за обсъждане на по-сурови условия.
- Ако отново бъдат нарушени тези условия, случаят се отнася към съда за постановяване на пълно или частично изпълнение на алтернативната санкция лишаване от свобода.
- Аналогично и ако извърши нов криминален акт.

Условно осъждане

- Съгласно чл. 52 от Наказателния кодекс съдът може да реши изпълнението на наказанието лишаване от свобода или глоба да бъде отложено за известен период от време - пробационен срок.
- Обикновено този срок е 2 години, но при по-тежки случаи или повторност може да бъде до 5 г.
- По конкретните условия на пробацията се взема мнението и на осъдения.

Дължимо поведение

- Най-често съдът задължава лицето да се регистрира периодично в полицията.
- Освен това, то следва да спазва условията за местоживееене, работа, обучение и общуване с определени лица.
- Могат да му бъдат наложени ограничения да се разпорежда със собственост или други рестрикции с икономически характер,
- забрани за посещение на определени места и райони.
- Също така, условие може да бъде неупотребата на алкохол, упойващи и наркотични вещества, участие в специализирани програми, лечение, вкл. психиатрично.
- В редица случаи условие е и участие в медиация, както и
- компенсиране на имуществените и неимуществените вреди.

Други алтернативи

- *Глоба*
- *Лишаване от права*
- *Мерки за наблюдение*
- *Електронен мониторинг*
- Когато мярката *електронен мониторинг* се използва като част от пробационното наблюдение, тя се комбинира с интервенции, целящи рехабилитация и подкрепа на въздържанието.
- Степента на технологично наблюдение не трябва да е по-голяма от необходимото за определения случай, вземайки предвид сериозността на извършеното престъпление и рисковете за сигурността на обществото.

Предимства на “наказанията на свобода” /изпълнявани в общността/

- Не се стига до драстична промяна в начина на живот - работата, обучението, социалната среда се запазват.
- Липсва неблагоприятното въздействие на затворническата среда и т.нар. ефект "призонизация"- възприемането на културата и социалния живот в затвора.
- Те не са така стигматизиращи, както останалите наказания.
- Поради това и получават широко одобрение в Норвегия.

Изпълнение на наказанието лишаване от свобода извън пределите на затвора

- Допълнително проявление на хуманизма на Норвежката наказателно-правосъдна и пенитенциарна система.
- Когато бъде сметено за целесъобразно, с оглед на бъдещото положително развитие на лицето и предотвратяване на нови наказуеми деяния, администрацията на затворите и пробационните служби може да прехвърли осъденото лице за изпълнение на присъдата извън пределите на затвора при спазването на специални условия, след изтърпяване на половината от наложеното наказание.

Заклучение

- Прилагането на посочените алтернативи на лишаването от свобода и постигането на съответните резултати в Норвегия се дължи на няколко фактора от обективно и субективно естество, които "щастливо се пресичат".
- Икономическата стабилност и общо благосъстояние кореспондират с наличието на политическа воля за нововъведения и хуманизиране на наказателноправосъдната система.
- Поне доскоро хомогенното норвежко общество изповядва споделени ценности и сравнително лесно възприема иновациите.

Заклучение

- Алтернативните наказания не могат да се разглеждат единствено като начин за смекчаване на наказателната отговорност.
- Те се разглеждат и като форма на разширяване на мрежата на наказателен контрол (net-widening) по отношение на лица, които биха избегнали въобще наказанието, ако се следваше традиционната практика.
- Те не винаги са "по-леки" от класическите наказания, и изискват много лични усилия.
- Още повече, че правило за норвежката наказателна политика е да предвижда щадяща, хуманна реакция на престъпленията, но и строги мерки при продължаващо противоправно поведение.

Заклучение

- Без съмнение, разширяването на алтернативите на наказанието лишаване от свобода и в частност възстановителното правосъдие са ново предизвикателство пред правото и обществото в Република България.
- Дано да се окажем на висотата на задачата!
- В това отношение опитът на Норвегия би бил от изключителна полза.

Благодаря за вниманието!

- Време за въпроси!!!!!!

chankova@yahoo.com